



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PRVI ODJEL

PREDMET VEKIĆ protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 68477/17)

PRESUDA

STRASBOURG

22. travnja 2021.

Ova je presuda konačna, no može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Vekić protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u odboru u sastavu:

Krzysztof Wojtyczek, *predsjednik*,

Erik Wennerström,

Lorraine Schembri Orland, *suci*,

i Attila Teplán, *vršitelj dužnosti zamjenika tajnika Odjela*,

uzimajući u obzir:

zahtjev protiv Republike Hrvatske koji je hrvatska i švicarska državljanka gđa Aleksandra Vekić („podnositeljica zahtjeva”) podnijela Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 12. rujna 2017.;

odluku da se Vladu Republike Hrvatske („Vlada”) obavijesti o prigovoru podnositeljice na temelju članka 1. Protokola br.1 o privremenom oduzimanju njezine imovine u kaznenom postupku, a da se ostatak zahtjeva odbaci kao nedopušten;

obavijest danu švicarskoj Vladi o njezinu pravu da se umiješa u postupak (članak 36. stavak 1. Konvencije i pravilo 44. stavak 1. točka (a) Poslovnika Suda), i činjenicu da to pravo nije iskoristila;

prigovor Vlade ispitivanju zahtjeva od strane odbora, koji prigovor je odbačen nakon što je razmotren;

očitovanja stranaka;

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 23. ožujka 2021. godine,

donosi sljedeću presudu koja je usvojena na navedeni datum:

UVOD

U predmetu je, na temelju članka 1. Protokola br. 1, riječ o privremenom oduzimanju imovine podnositeljice zahtjeva u kaznenom postupku.

ČINJENICE

1. Podnositeljica zahtjeva rođena je 1963. godine i živi u Umagu. Podnositeljicu zahtjeva zastupao je g. S. Poldan, odvjetnik iz Rijeke.

2. Vladu je zastupala njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

3. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

I. POZADINA PREDMETA

4. Nakon smrti oca, podnositeljica zahtjeva naslijedila je, među ostalim, vlasništvo nad trgovačkim društvom A. Bila je i direktorica još jednog društva O.

5. Točno neutvrđenog datuma Županijsko državno odvjetništvo u Puli-Pola (dalje u tekstu: „Državno odvjetništvo”) otvorilo je istragu u odnosu na

podnositeljicu zahtjeva zbog sumnje da je u svojstvu direktorice društva A. potpisala tri ugovora o prodaji kojima su ona i društvo O. stekli vlasništvo nekoliko nekretnina u vlasništvu društva A. bez plaćanja pune tržišne vrijednosti.

6. Tijekom istrage Državno odvjetništvo ispitalo je niz svjedoka i pribavilo informacije o nekretninama i bankovnim računima podnositeljice zahtjeva. Pribavilo je i nalaz i mišljenje vještaka u vezi s tržišnom vrijednošću nekretnina koje su ona i društvo O. stekli kao rezultat sklapanja ugovora s društvom A.

7. Dana 11. studenoga 2016. Državno odvjetništvo podnijelo je optužnicu protiv podnositeljice zahtjeva na Županijskom sudu u Puli-Pola (dalje u tekstu: „Županijski sud”) zbog zlouporabe povjerenja u gospodarskom poslovanju u vezi s „nepovoljnim” ugovorima o prodaji nekretnina kojima je društvo A. na nju i društvo O. prenijelo vlasništvo deset nekretnina. Konkretno, u optužnici je navedeno sljedeće:

(i) dana 2. siječnja 2015. podnositeljica zahtjeva, u svojstvu direktorice društva A., potpisala je ugovor o prodaji kojim joj je društvo A. prodalo četiri nekretnine (br. 1938/1, 1924/33, 713/1 i 713/2) za iznos od 103.000,00 eura (EUR), iako je njihova stvarna vrijednost iznosila 6.083.335,20 hrvatskih kuna (HRK – približno 793.942,00 eura);

(ii) dana 5. veljače 2015. podnositeljica zahtjeva, u svojstvu direktorice društva A., potpisala je ugovor o prodaji kojim joj je društvo A. prodalo nekretninu (br. 713/4) za iznos od četiri milijuna kuna (približno 518.436,00 eura), iako je njezina stvarna vrijednost bila 9.493.403,00 kune (približno 1.230.430,00 eura);

(iii) dana 2. ožujka 2015. podnositeljica zahtjeva, u svojstvu direktorice društva A., potpisala je ugovor o prodaji kojim je društvo A. prodalo društvu O. pet nekretnina (br. 713/5, 643, 646/1, 646/2 i 646/3) za iznos od 5.600.000,00 kuna (približno 729.607,00 eura), iako je njihova stvarna vrijednost iznosila 9.055.240 kuna (približno 1.179.780,00 eura).

8. S obzirom na prethodno navedeno, tvrdilo se da je podnositeljica zahtjeva za sebe pribavila protupravnu imovinsku korist u iznosu od 10.787.992,00 kune (na dan podizanja optužnice približno 1.436.850,00 eura), a za društvo O. u iznosu od 3.455.240,00 eura (na dan podizanja optužnice približno 460.203,00 eura). Stoga je u optužnici zatraženo da se ta protupravno pribavljena imovinska korist oduzme podnositeljici zahtjeva odnosno društvu O.

II. PRIVREMENA MJERA OSIGURANJA RADI ODUZIMANJA IMOVINE PODNOSITELJICE ZAHTJEVA

9. Dana 11. studenoga 2016. u hitnom postupku Državno odvjetništvo zatražilo je od Županijskog suda da odredi privremenu mjeru osiguranja oduzimanjem (zabranom otuđenja i opterećenja) pet nekretnina koje je

podnositeljica zahtjeva pribavila od društva A. (vidi stavak 7. točke (i) – (ii) ove presude) i blokadu pet njezinih bankovnih računa, na kojima je imala ukupno 579.760,08 eura i 10.299,54 kune (približno 1.370,00 eura). Državno odvjetništvo zatražilo je od Županijskog suda i da odredi privremenu mjeru radi osiguranja oduzimanjem (zabranom otuđenja i opterećenja) pet nekretnina koje je društvo O. pribavilo od društva A. (vidi stavak 7. točku (iii) ove presude).

10. U svom prijedlogu se Državno odvjetništvo pozvalo na optužnicu i tvrdilo da postoji osnovana sumnja da je podnositeljica zahtjeva počinila predmetno kazneno djelo i protupravno pribavila navedenu imovinsku korist. Navelo je i da bi podnositeljica zahtjeva, s obzirom na iznos navodno protupravno pribavljene imovinske koristi i okolnosti u kojima je navodno kazneno djelo bilo počinjeno, kao i činjenicu da živi u inozemstvu, mogla prodati svoju imovinu i prenijeti novac u inozemstvo i tako izuzetno otežati, ako ne i onemogućiti, svako buduće moguće oduzimanje imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom.

11. Istog je dana Županijski sud prihvatio prijedlog kako je postavljen, a da nije obavijestio obranu o prijedlogu Državnog odvjetništva ni pribavio bilo kakva daljnja očitovanja stranaka, te je odredio privremenu mjeru osiguranja oduzimanjem (zabranom otuđenja i opterećenja) deset predmetnih nekretnina. Odredio je i blokadu bankovnih računa podnositeljice zahtjeva kako je predložilo Državno odvjetništvo. Sud je naznačio da će mjere ostati na snazi do šezdeset dana od pravomoćnosti presude. Obrazloženje u rješenju suda bilo je potpuno isto kao obrazloženje iz prijedloga Državnog odvjetništva. Protiv rješenja kojim je određena privremena mjera osiguranja bila je dopuštena žalba pred Vrhovnim sudom Republike Hrvatske, ali takve žalbe nisu imale odgodni učinak.

12. Dana 18. studenoga 2016. podnositeljica zahtjeva podnijela je žalbu Vrhovnom sudu osporavajući rješenje o privremenoj mjeri osiguranja. Tvrdila je, konkretno, da joj prijedlog Državnog odvjetništva za određivanje privremene mjere radi osiguranja oduzimanja njezine imovine nije bio dostavljen i da joj nije pružena mogućnost iznijeti relevantne tvrdnje. Štoviše, tvrdila je da rješenje nije obrazloženo i da je nerazmjerno. Konkretno, smatrala je da je vrijednost oduzete imovine (nekretnina i bankovnih računa) za otprilike 15 milijuna kuna (približno dva milijuna eura) veća od iznosa navodno pribavljene imovinske koristi. Stoga je, prema njezinu mišljenju, takva mjera bila u suprotnosti s njezinim pravom vlasništva. S tim u vezi, pozvala se na sudsku praksu Vrhovnog suda (vidi stavak 32. ove presude) i Suda u predmetu *Džinić protiv Hrvatske* (br. 38359/13, stavak 36., 17. svibnja 2016.). Tvrdila je i da je takvo nerazmjerno rješenje o privremenoj mjeri utjecalo na njezinu sposobnost da se uzdržava jer je zbog njega ostala bez financijskih sredstava.

13. Dana 13. prosinca 2016. Vrhovni sud odbio je žalbu podnositeljice zahtjeva u pogledu privremene mjere radi osiguranja oduzimanja njezine

imovine (nekretnina i bankovnih računa) potvrđujući, kratkim obrazloženjem, obrazloženje Županijskog suda. Međutim, Vrhovni sud ukinuo je rješenje o privremenoj mjeri u odnosu na društvo O. jer u rješenju nije navedeno dostatno obrazloženje u pogledu pitanja je li to društvo predmetne nekretnine pribavilo u dobroj vjeri. Naložio je ponovno ispitivanje predmeta.

14. Dana 21. prosinca 2016. u ponovljenom postupku Županijski sud je ponovno ispitao predmet razmatrajući pitanja koja je otvorio Vrhovni sud. Dana 23. siječnja 2017. Vrhovni sud potvrdio je to rješenje.

15. Dana 5. prosinca 2017. Županijski sud, postupajući po službenoj dužnosti (vidi stavak 31. ove presude), ispitao je postoji li potreba za daljnjom primjenom privremene mjere osiguranja oduzimanjem imovine podnositeljice zahtjeva i odlučio da bi rješenje o privremenoj mjeri od 11. studenoga 2016. (vidi stavke 9. i 11. ove presude) trebalo produljiti u cijelosti. Županijski sud ponovio je obrazloženje iz svojeg prethodnog rješenja (vidi stavke 10. – 11. ove presude) te je, pozivajući se na opasnost da bi podnositeljica zahtjeva mogla prodati svoje nekretnine i prenijeti novac u inozemstvo, naznačio i da je nezaposlena i da nema nikakvih prihoda.

16. Podnositeljica zahtjeva podnijela je Vrhovnom sudu žalbu protiv produljenja rješenja o privremenoj mjeri ponavljajući svoje prethodne tvrdnje (vidi stavak 12. ove presude). Dana 26. siječnja 2018. Vrhovni sud odbio je njezinu žalbu i, kratkim obrazloženjem, potvrdio obrazloženje Županijskog suda. Vrhovni sud naznačio je i da će postojanje bilo kakve razlike između vrijednosti privremeno oduzete imovine i navodno pribavljene imovinske koristi na kraju biti utvrđeno u kaznenom postupku.

17. U razdoblju nakon toga Županijski sud je nekoliko puta produljio postojeće rješenje o privremenoj mjeri u odnosu na imovinu podnositeljice zahtjeva, koje je Vrhovni sud potvrdio.

18. Dana 13. srpnja 2020. Županijski sud ponovno je produljio rješenje o privremenoj mjeri ponavljajući tvrdnje iz svojih prethodnih rješenja. Podnositeljica zahtjeva osporila je rješenje Županijskog suda pred Vrhovnim sudom.

19. Dana 20. kolovoza 2020., pozivajući se na odluku Ustavnog suda od 14. srpnja 2020. (vidi stavak 26. ove presude), Vrhovni sud ukinuo je rješenje Županijskog suda od 13. srpnja 2020. i naložio ponovno ispitivanje predmeta. Utvrdio je da Županijski sud nije obrazložio opseg privremene mjere radi osiguranja oduzimanja imovine podnositeljice zahtjeva.

20. U ponovljenom postupku Županijski sud je 11. rujna 2020. odredio privremenu mjeru radi osiguranja oduzimanja četiriju nekretnina podnositeljice zahtjeva (vidi stavak 7. točku (i) ove presude) i pet nekretnina društva O. Sud je smatrao da je vrijednost predmetnih nekretnina dostatna i razmjerna za osiguranje ovrhe moguće odluke o oduzimanju imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom.

21. Podnositeljica zahtjeva osporila je rješenje Županijskog suda pred Vrhovnim sudom. Podnijela je i prijedlog Županijskom sudu za ukidanje rješenja o privremenoj mjeri prvobitno donesenog u odnosu na njezine bankovne račune i jednu nekretninu. Čini se da je relevantni postupak u tom pogledu u tijeku.

22. I kazneni postupak protiv podnositeljice zahtjeva još uvijek je u tijeku.

III. USTAVNOSUDSKI POSTUPAK

23. Dana 25. siječnja 2017. podnositeljica zahtjeva podnijela je ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske protiv rješenja Vrhovnog suda od 13. prosinca 2016. (vidi stavak 13. ove presude). Tvrdila je, konkretno, da u rješenjima nižih sudova nije navedeno relevantno obrazloženje i da Vrhovni sud nije pružio nikakvo obrazloženje u pogledu njezinih konkretnih prigovora. Ponovila je i tvrdnje koje je iznijela pred Vrhovnim sudom u pogledu nemogućnosti da učinkovito sudjeluje u postupku, što je dovelo do donošenja rješenja o privremenoj mjeri, te u pogledu razmjernosti privremene mjere (vidi stavak 12. ove presude). S tim u vezi, pozvala se na sudsku praksu Suda u predmetu *Džinić* (gore citiran).

24. Dana 2. ožujka 2017. Ustavni sud proglasio je ustavnu tužbu podnositeljice zahtjeva nedopuštenom jer se rješenja nižih sudova nisu odnosila na meritornu odluku o nekom njezinu pravu ili obvezi, kao ni na bilo kakvu optužbu za kazneno djelo protiv nje. Rješenje Ustavnog suda dostavljeno je punomoćniku podnositeljice zahtjeva 17. ožujka 2017.

25. U međuvremenu, dana 8. ožujka 2017. podnositeljica zahtjeva podnijela je još jednu ustavnu tužbu Ustavnom sudu protiv rješenja Vrhovnog suda od 23. siječnja 2017. (vidi stavak 14. ove presude).

26. Dana 14. srpnja 2020. Ustavni sud ukinuo je rješenje Vrhovnog suda od 23. siječnja 2017. i rješenje Županijskog suda od 21. prosinca 2016. Pozivajući se na sudsku praksu Suda u predmetu *Džinić* (gore citiran), Ustavni sud smatrao je da bi Županijski sud trebao preispitati svoju odluku kako bi utvrdio je li opseg privremene mjere radi osiguranja oduzimanja imovine podnositeljice zahtjeva razmjernan.

MJERODAVNI PRAVNI OKVIR I PRAKSA

I. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

27. Članak 48. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine br. 56/1990, s daljnjim izmjenama i dopunama) jamči i štiti pravo vlasništva.

28. Člankom 62. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (Narodne novine br. 99/1999, s daljnjim izmjenama i dopunama) predviđeno je da svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne

(regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu.

29. Sukladno članku 5. Kaznenog zakona (Narodne novine br. 121/2011, s daljnjim izmjenama i dopunama) nitko ne može zadržati imovinsku korist ostvarenu protupravnom radnjom.

30. Mjerodavne odredbe Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem (Narodne novine br. 145/2010), važećeg u vrijeme donošenja naloga za blokadu u predmetu podnositeljice zahtjeva, izložene su u predmetu *Džinić protiv Hrvatske* (br. 38359/13, stavak 36., 17. svibnja 2016.). Osim toga, člankom 11. stavkom 1. točkom (e) tog zakona bila je predviđena mogućnost blokade bankovnih računa.

31. Zakon o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem stavljen je izvan snage 27. srpnja 2017. (Narodne novine br. 70/2017), a konkretne odredbe o privremenom oduzimanju i oduzimanju imovinske koristi u kaznenim postupcima unesene su u Zakon o kaznenom postupku (Narodne novine br. 152/2008, s daljnjim izmjenama i dopunama). U tim odredbama, koje su se primjenjivale na produljenje naloga za blokadu u ovom predmetu, u biti se slijedi isti pristup u pogledu mogućeg opsega privremenog oduzimanja imovine kao i u odredbama sadržanima u Zakonu o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem (članak 557.a Zakona o kaznenom postupku). Štoviše, Zakonom o kaznenom postupku uvedena je obveza sudova da svaka tri mjeseca ispituju postoji li potreba za daljnjom primjenom privremene mjere radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi i razmotre može li se isti cilj postići blažim privremenim mjerama, među ostalim prihvaćanjem polaganja jamčevine u gotovu novcu (članak 557.e). Na temelju članka 557.g istog zakona, ako je optuženik oslobođen optužbi ili ako je postupak obustavljen, on ili ona može zahtijevati naknadu bilo koje štete uzrokovane privremenim oduzimanjem imovine. Takvi se zahtjevi trebaju podnijeti izravno protiv države.

II. MJERODAVNA PRAKSA

32. Dana 30. rujna 2016., u predmetu br. I KŽ-Us-102/16-3, Vrhovni sud naglasio je sljedeće:

„Člankom 1. Prvog protokola [uz Konvenciju] zaštićeno je pravo na mirno uživanje prava vlasništva ... To konkretno znači da se prilikom određivanja privremene mjere oduzimanja imovinske koristi [u kaznenom postupku] mora utvrditi je li ispunjen zahtjev pravične ravnoteže sadržan u toj odredbi, koji nalaže procjenu razmjernosti između vrijednosti blokirane imovine i terećene imovinske koristi koju je okrivljenik ostvario počinjenjem kaznenog djela ...”

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 1. PROTOKOLA BR. 1

33. Podnositeljica zahtjeva prigovorila je da je privremena mjera osiguranja oduzimanjem njezine imovine u kaznenom postupku bila u suprotnosti s pretpostavkama članka 1. Protokola br. 1, koji glasi kako slijedi:

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

A. Dopuštenost

1. Tvrdnje stranaka

34. Vlada je tvrdila da podnositeljica zahtjeva nije poštovala šestomjesečni rok za podnošenje zahtjeva Sudu. Prema njezinu mišljenju, konačna odluka u predmetu bilo je rješenje Vrhovnog suda od 23. siječnja 2017. (vidi stavak 14. ove presude), a ne rješenje Ustavnog suda od 2. ožujka 2017. (vidi stavak 24. ove presude) jer ustavna tužba nije pravno sredstvo koje je trebalo iscrpiti.

35. Vlada je tvrdila i da, nakon donošenja odluke Ustavnog suda u korist podnositeljice zahtjeva od 14. srpnja 2020. i naknadnog rješenja Županijskog suda od 11. rujna 2020. kojim se ograničava opseg privremene mjere, podnositeljica zahtjeva više ne može tvrditi da je žrtva povrede članka 1. Protokola br. 1. Štoviše, ako podnositeljica zahtjeva smatra da je naknadni opseg privremene mjere prekomjeran, i dalje joj je na raspolaganju mogućnost da ospori tu mjeru pred nadležnim sudovima, među ostalim Ustavnim sudom.

36. Podnositeljica zahtjeva navela je da je odluka Ustavnog suda od 14. srpnja 2020. pokazala da su Vladine tvrdnje u pogledu relevantnosti tog pravnog sredstva i poštovanja šestomjesečnog roka pogrešne.

37. Podnositeljica zahtjeva prihvatila je da odluka Ustavnog suda predstavlja implicitno priznanje povrede njezinih prava u odnosu na široki opseg privremene mjere. Međutim, taj široki opseg privremene mjere bio je na snazi približno četiri godine prije nego što je Županijski sud donio rješenje 11. rujna 2020. Stoga odlukama Ustavnog suda i Županijskog suda ni na koji način nije nadoknađena šteta zbog povrede njezinih prava u tom razdoblju, o kojoj je riječ u ovom predmetu. Štoviše, Županijski sud izričito nije ukinuo privremenu mjeru u odnosu na njezine bankovne račune i nekretnine. Stoga mora podnijeti novi prijedlog i zatražiti da se privremena mjera u tom dijelu formalno ukine.

2. Ocjena Suda

38. Kada je riječ o poštovanju šestomjesečnog roka od strane podnositeljice zahtjeva, Sud je u brojnim prethodnim predmetima protiv Hrvatske u različitim kontekstima već ispitao i odbacio isti prigovor tužene Vlade o korištenju ustavne tužbe od strane podnositeljâ zahtjeva prije podnošenja njihovih prigovora Sudu (vidi *Pavlović i drugi protiv Hrvatske*, br. 13274/11, stavci 30. – 38., 2. travnja 2015.; vidi i noviji predmet *Kardoš protiv Hrvatske*, br. 25782/11, stavci 38. – 39., 26. travnja 2016., s daljnjim referencama). Odluka Ustavnog suda od 14. srpnja 2020. godine u predmetu podnositeljice zahtjeva potvrđuje djelotvornost tog pravnog sredstva i njegovu važnost u smislu pravila o šest mjeseci. Prigovor Vlade u tom pogledu stoga se odbacuje.

39. Kada je riječ o statusu žrtve podnositeljice zahtjeva, Sud na početku primjećuje da iz tvrdnji podnositeljice zahtjeva proizlazi da se njezin prigovor odnosi na razdoblje primjene privremene mjere radi osiguranja oduzimanja njezine imovine od 11. studenoga 2016. (prva privremena mjera) do 11. rujna 2020. (kada je Županijski sud, postupajući u skladu s odlukom Ustavnog suda od 14. srpnja 2020., smanjio opseg privremene mjere). S tim u vezi, iako je priznanje povrede prava vlasništva podnositeljice zahtjeva u odluci Ustavnog suda relevantno u smislu njezina statusa žrtve, ta odluka sama po sebi, uključujući i naknadno rješenje Županijskog suda, ne predstavlja primjereno obeštećenje za sporno nerazmjerno oduzimanje imovine u relevantnom razdoblju. Vlada nije dokazala izvjesnost nijednog drugog puta pravne zaštite. Iz toga proizlazi da u nedostatku primjerene i dostatne pravne zaštite, osobito naknade za bilo kakvu nematerijalnu štetu uzrokovanu privremenim oduzimanjem imovine o kojem je riječ (vidi *Džinić protiv Hrvatske*, br. 38359/13, stavci 86. – 87., 17. svibnja 2016., i *Apostolovi protiv Bugarske*, br. 32644/09, stavci 65. – 73., 7. studenoga 2019.), podnositeljica zahtjeva može tvrditi da je žrtva povrede kojoj prigovara (vidi, primjerice, *Burdov protiv Rusije (br. 2)*, br. 33509/04, stavci 54. – 56., ECHR 2009, s daljnjim referencama). Stoga se prigovor Vlade odbacuje.

40. Sud primjećuje i da ovaj zahtjev nije ni očigledno neosnovan ni nedopušten po bilo kojoj drugoj osnovi navedenoj u članku 35. Konvencije. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

3. Tvrdnje stranaka

41. Podnositeljica zahtjeva tvrdila je da je privremeno oduzimanje njezine imovine u kaznenom postupku predstavljalo miješanje u njezino pravo na mirno uživanje njezina vlasništva. Tvrdila je da predmetno miješanje nije bilo zakonito, da nije bilo u javnom interesu i da je bilo nerazmjerno. Konkretno,

naglasila je da je privremeno oduzimanje svih nekretnina koje su bile predmet navodne nezakonite transakcije samo po sebi bilo prekomjerno i da je, povrh toga, značajan iznos sredstava na njezinim bankovnim računima bio nepotrebno blokiran. Prema tome, tvrdila je da je vrijednost oduzete imovine (nekretnina i bankovnih računa) veća od iznosa navodno protupravno pribavljene imovinske koristi za otprilike 15 milijuna kuna (približno dva milijuna eura). S tim u vezi, tvrdila je da je nemoguće razlikovati njezinu imovinu od imovine društva O.

42. Podnositeljica zahtjeva nadalje je tvrdila da domaći sudovi nisu proveli ocjenu razmjernosti ni odgovorili na njezine konkretne tvrdnje koje se odnose na razliku između privremeno oduzete imovine i iznosa navodno protupravno pribavljene imovinske koristi. Tako su povrijedili njezino pravo na mirno uživanje vlasništva i ozbiljno doveli u opasnost njezin financijski status i njezinu sposobnost da se uzdržava.

43. Vlada je prihvatila da je privremena mjera radi osiguranja oduzimanja imovine podnositeljice u kaznenom postupku protiv nje predstavljala miješanje u njezino pravo vlasništva. Prema mišljenju Vlade, to je miješanje bilo zakonito jer se temeljilo na Zakonu o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem i Zakonu o kaznenom postupku. Štoviše, težilo je legitimnom cilju, i to osiguranju mogućnosti oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom. Smatrala je i da je predmetno miješanje bilo razmjerno i da se mnogi aspekti predmeta razlikuju od okolnosti predmeta *Džinić* (gore citiran), na koji se pozvala podnositeljica.

44. S tim u vezi, Vlada je istaknula da su domaće vlasti pravilno utvrdile točnu vrijednost imovine podnositeljice zahtjeva, uključujući iznos sredstava na njezinim bankovnim računima. Prema navodima Vlade, opseg privremene mjere nije bio pretjerano širok niti je mjera bila nerazmjerna jer je premašila vrijednost imovinske koristi koju je podnositeljica zahtjeva navodno protupravno pribavila za nekih 1.200.000,00 eura. Štoviše, veći dio vrijednosti privremeno oduzete imovine odnosi se na vrijednost nekretnina koje su predmet navodne protupravne radnje podnositeljice zahtjeva. Bilo je nužno privremeno oduzeti tu cjelokupnu imovinu jer je podnositeljica njezin jedini vlasnik, a nije bilo moguće primijeniti druge blaže mjere kako bi se osigurala ovrha moguće odluke o oduzimanju imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom. S tim u vezi, Vlada je smatrala da je potrebno jasno razlikovati imovinu u vlasništvu podnositeljice zahtjeva od imovine u vlasništvu društva O., koje je imalo odvojenu pravnu osobnost. Konačno, Vlada je tvrdila da ništa ne ukazuje na to da je podnositeljica zahtjeva bila ozbiljno i osobno pogođena privremenom mjerom. U svakom slučaju, imat će na raspolaganju mogućnost, u slučaju da bude oslobođena optužbi ili da postupak protiv nje bude obustavljen, tražiti od države naknadu bilo koje štete.

4. Ocjena Suda

45. Na početku Sud smatra važnim pojasniti opseg predmeta. Napominje da su u kaznenom postupku domaće vlasti privremeno oduzele imovinu koja pripada podnositeljici zahtjeva i društvu O. Međutim, u ovom predmetu društvo O. nije podnositelj zahtjeva pred Sudom i ono je, kako je istaknula Vlada, pravna osoba s odvojenom pravnom osobnošću. Štoviše, nisu iznesene nikakve tvrdnje da postoje bilo kakve okolnosti koje podnositeljici zahtjeva omogućuju da podnese zahtjev Sudu u odnosu na miješanje u imovinu društva O. (vidi *Albert i drugi protiv Mađarske* [VV], br. 5294/14, stavci 120. – 145., 7. srpnja 2020.). Stoga je opseg predmeta ograničen na privremeno oduzimanje imovine podnositeljice zahtjeva. Sud ponavlja i svoje prethodno navedeno utvrđenje da se opseg predmeta podnositeljice zahtjeva odnosi na privremenu mjeru osiguranja u razdoblju od 11. studenoga 2016. do 11. rujna 2020. (vidi stavke 37. i 39. ove presude).

46. Među strankama nije sporno da je podnositeljica zahtjeva vlasnica imovine privremeno oduzete u kaznenom postupku. Stoga nije sporno da su predmetne nekretnine i bankovni računi njezino „vlasništvo”. Nije sporno ni da je privremena mjera radi osiguranja oduzimanja njezine imovine predstavljala miješanje u njezino pravo na mirno uživanje njezina vlasništva na temelju članka 1. Protokola br. 1. Prema utvrđenoj sudskoj praksi Suda, to miješanje odnosi se na nadzor nad upotrebom vlasništva (vidi gore citirani predmet *Džinić*, stavci 60. – 61., s daljnjim referencama).

47. Privremena mjera radi osiguranja oduzimanja imovine podnositeljice zahtjeva u kontekstu kaznenog postupka protiv nje temeljila se na članku 11. Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem i na članku 557.a Zakona o kaznenom postupku, kojima je predviđena mogućnost određivanja zabrane otuđenja ili opterećenja nekretnina i blokade bankovnih računa njihovom vlasniku radi osiguranja oduzimanjem imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom (vidi stavke 30. – 31. ove presude). Prema tome, Sud je uvjeren da je privremena mjera osiguranja oduzimanjem imovine podnositeljice zahtjeva bila zakonita. Utvrđuje i da je ta privremena mjera, čiji je cilj predvidjeti moguće oduzimanje imovine, bila u „općem interesu” zajednice i stoga je težila legitimnom cilju (*Ibid.*, stavci 63. – 66.).

48. Kada je riječ o razmjernosti miješanja, Sud upućuje na opća načela svoje sudske prakse izložena u predmetu *Džinić* (gore citiran, stavci 67. – 69.). Konkretno, napominje da blokada imovine u kontekstu kaznenog postupka s ciljem stavljanja te imovine na raspolaganje radi namirenja mogućeg oduzimanja, zapljene ili novčane kazne kao takva nije podložna kritici. Međutim, budući da sa sobom nosi rizik od neopravdanog ograničavanja mogućnosti osoba koje imaju prava na tu imovinu da slobodno njome raspoložu, mora biti popraćena dovoljnim postupovnim mjerama zaštite kako bi se osiguralo da ta mjera nije proizvoljna ili nerazmjerna. Dostupni postupci u cjelini moraju osobama koje su pogođene blokadom

pružiti razumnu mogućnost da iznesu svoje argumente pred nadležnim tijelima kako bi se tim tijelima omogućilo uspostavljanje pravične ravnoteže između suprotstavljenih interesa o kojima se radi (vidi gore citirani predmet *Apostolovi*, stavak 96., i ondje citirane predmete).

49. U ovom predmetu, kazneni postupak protiv podnositeljice zahtjeva pokrenut je zbog navodno nepovoljnih ugovora o prodaji nekretnina na temelju kojih je stekla vlasništvo nad pet nekretnina bez plaćanja pune tržišne vrijednosti. Prema tome, navodno protupravno pribavljena imovinska korist i šteta nanesa društvu A. (koje je prethodno bilo vlasnik nekretnina) bila je razlika između utvrđene tržišne vrijednosti predmetnih nekretnina i iznosa koji je podnositeljica zahtjeva za njih platila. Konkretno, navedeno je da je pribavila protupravnu imovinsku korist u iznosu od 10.787.992,00 kune (na datum podizanja optužnice približno 1.436.850,00 eura) i stoga je u optužnici predloženo da joj ta protupravno pribavljena imovinska korist bude oduzeta u slučaju donošenja osuđujuće presude protiv nje (vidi stavke 7. – 8. ove presude).

50. Istovremeno, kako bi osiguralo mogućnost oduzimanja, Državno odvjetništvo predložilo je, a Županijski sud je prihvatio privremeno oduzeti nekretnine koje je podnositeljica zahtjeva pribavila od društva A., izricanjem zabrane svakog otuđenja i opterećenja nekretnina, te blokirati pet njezinih bankovnih računa (vidi stavke 9. – 11. ove presude). Imajući u vidu utvrđenu ukupnu vrijednost predmetnih nekretnina (približno 2.024.372,00 eura) i ukupni iznos novca na bankovnim računima podnositeljice zahtjeva (približno 581.130,00 eura), slijedi da je ukupna vrijednost privremeno oduzete imovine iznosila približno 2.605.502,00 eura (vidi stavak 7. točke (i) – (ii) i stavak 9. ove presude). Prema tome, vrijednost privremeno oduzete imovine premašuje bilo koji iznos imovinske koristi koji bi se podnositeljici zahtjeva mogao oduzeti za približno 1.168.652,00 eura.

51. Prema mišljenju Suda, to pokazuje da je opseg privremene mjere znatno premašio opseg bilo koje moguće odluke o oduzimanju imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom. Doista, u ovom predmetu, čak i ako podnositeljica zahtjeva na kraju postupka bude proglašena krivom te bude donesena odluka o oduzimanju protupravno pribavljene imovinske koristi, ona se očito može odnositi samo na razliku između vrijednosti pribavljenih nekretnina i iznosa plaćenog za te nekretnine. U svakom slučaju, bez obzira na okolnosti, samo privremeno oduzimanje predmetnih nekretnina moglo je u dovoljnoj mjeri osigurati ovrhu bilo koje potencijalne odluke o oduzimanju, kao što je to kasnije utvrdio Županijski sud u svojem rješenju od 11. rujna 2020. (vidi stavak 20. ove presude). Stoga je teško shvatiti zašto je, uz privremeno oduzimanje nekretnina čija utvrđena vrijednost, prema navodima Državnog odvjetništva, već premašuje iznos predložen za oduzimanje, bilo potrebno blokirati dodatni iznos od približno 581.130,00 eura na bankovnim računima podnositeljice zahtjeva.

52. S tim u vezi, iako Sud ne smatra da činjenica da je rješenje o privremenoj mjeri doneseno, a da obavijest o tome nije dostavljena podnositeljici zahtjeva, sama po sebi otvara pitanje u pogledu zaštitnih mjera, Sud ponavlja da je, s obzirom na jednostranost postupka, potencijalne dalekosežne posljedice rješenja o blokadi i činjenicu da ono stupa na snagu odmah (svaka žalba protiv njega nema odgodni učinak), potrebno pažljivo razmotriti prijedloge za takve mjere u svakom pojedinačnom slučaju (vidi gore citirani predmet *Apostolovi*, stavak 98., s daljnjim referencama).

53. Međutim, u ovom predmetu, kada je odredio privremenu mjeru osiguranja oduzimanjem imovine podnositeljice zahtjeva, Županijski sud nije proveo ocjenu razmjernosti privremene mjere i samo se ograničio na ponavljanje obrazloženja koje je Državno odvjetništvo iznijelo o tome zašto je privremeno oduzimanje imovine nužno (vidi stavak 11. ove presude). Štoviše, podnositeljica zahtjeva jasno je otvorila pitanje o opsegu privremene mjere u svojoj žalbi Vrhovnom sudu, pozivajući se na njegovu sudsku praksu kao i sudsku praksu Suda (vidi stavak 12. ove presude), a obje su zahtijevale ocjenu odgovara li vrijednost privremeno oduzete imovine mogućoj tražbini u pogledu oduzimanja protupravne imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom (vidi gore citirani predmet *Džinić*, stavak 80, i stavak 32. ove presude). Međutim, Vrhovni sud nije riješio to pitanje i samo je potvrdio obrazloženje Županijskog suda (vidi stavak 13. ove presude).

54. Slično tome, pri naknadnim produljenjima privremene mjere do 11. rujna 2020., Županijski sud nije riješio pitanje opsega privremene mjere. Sa svoje strane, ni Vrhovni sud nije se bavio izričitim prigovorom podnositeljice zahtjeva da je opseg mjere pretjerano širok, već je samo naznačio da će postojanje bilo kakve razlike između vrijednosti privremeno oduzete imovine i navodno pribavljene imovinske koristi na kraju biti utvrđeno u kaznenom postupku (vidi stavke 15. – 17. ove presude). Međutim, kao što je već objašnjeno, oduzimanje imovine predstavlja miješanje u pravo podnositeljice zahtjeva na mirno uživanje vlasništva i domaći su sudovi dužni osigurati da takva mjera ne bude proizvoljna ili nerazmjerna (vidi stavke 46. i 48. ove presude), što je pitanje koje je odvojeno od stvarnog ishoda kaznenog postupka. To je ujedno i odgovor na tvrdnju Vlade da će podnositeljica zahtjeva imati na raspolaganju mogućnost, u slučaju da bude oslobođena optužbi ili da postupak protiv nje bude obustavljen, tražiti od države naknadu bilo koje štete. Naime, ta se tvrdnja odnosi na hipotetsku situaciju i mogla je postati relevantna samo da se takav ishod stvarno dogodio (vidi, primjerice, *Nedyalkov i drugi protiv Bugarske* (odl.), br. 663/11, stavci 99. – 100., 10. rujna 2013.).

55. Konačno, u pogledu tvrdnje Vlade da je podnositeljica zahtjeva imala druga dostatna financijska sredstva, Sud primjećuje da je glavno pitanje u ovom predmetu navodno pretjerano široki opseg privremene mjere u relevantnom razdoblju, kojom je bila ograničena mogućnost podnositeljice zahtjeva da slobodno raspolaže svojom imovinom, a ne učinci privremene

mjere na njezinu opću financijsku situaciju (usporedi gore citirani predmet *Džinić*, stavci 80. – 81.). U svakom slučaju, Sud napominje da odluke domaćih sudova ne sadrže nikakvu ocjenu stvarnih učinaka privremene mjere na opću financijsku situaciju podnositeljice zahtjeva i da, posljedično, tvrdnje Vlade u tom pogledu ne mogu utjecati na gore navedenu analizu (vidi gore citirani predmet *Apostolovi*, stavak 104.).

56. Ukratko, Sud napominje da je osporena privremena mjera osiguranja oduzimanjem imovine podnositeljice zahtjeva u kontekstu dotičnog kaznenog postupka, iako je u načelu bila legitimna i opravdana, bila određena i produljivana bez provođenja ocjene o tome odgovara li vrijednost privremeno oduzete imovine mogućoj tražbini u pogledu oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom. Sud stoga utvrđuje da primjena takve mjere u relevantnom razdoblju nije bila primjerena da bi se dokazalo da je ispunjena pretpostavka pravične ravnoteže sadržana u članku 1. Protokola br. 1 (vidi gore citirani predmet *Džinić*, stavak 80.).

57. Stoga je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

58. Člankom 41. Konvencije propisano je:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutar nje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.”

A. Šteta

59. Podnositeljica zahtjeva potraživala je 100.000,00 eura na ime naknade materijalne i nematerijalne štete i troškova i izdataka za domaći postupak.

60. Vlada je smatrala da je potraživanje podnositeljice pretjerano, neosnovano i nepotkrijepljeno.

61. Uzimajući u obzir svoju sudsku praksu (vidi gore citirani predmet *Džinić*, stavci 86. – 87.) i materijal koji mu je dostupan, Sud odbacuje zahtjev podnositeljice za naknadu materijalne štete i troškova i izdataka za domaći postupak kao nepotkrijepljen. S druge strane, odlučujući na pravičnoj osnovi, dosuđuje joj iznos od 2.000,00 eura na ime naknade nematerijalne štete, uvećan za sve poreze koji bi se mogli zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

62. Podnositeljica zahtjeva potraživala je 18.750,00 kuna na ime troškova i izdataka za postupak pred Sudom.

63. Vlada je podnositeljčino potraživanje smatrala neosnovanim i nepotkrijepljenim.

64. Sud podnositeljici zahtjeva dosuđuje iznos od 2.470,00 eura na ime troškova i izdataka za postupak pred njim, uvećan za sve poreze koji bi se mogli zaračunati na taj iznos.

C. Zatezna kamata

65. Sud smatra primjerenim da se stopa zatezne kamate temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *utvrđuje* da je zahtjev dopušten;
2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju;
3. *presuđuje*
 - (a) da tužena država podnositeljici zahtjeva treba u roku od tri mjeseca isplatiti sljedeće iznose koje je potrebno preračunati u hrvatske kune po tečajnoj stopi važećoj na dan namirenja:
 - (i) 2.000,00 EUR (dvije tisuće eura) na ime naknade nematerijalne štete, uvećano za sve poreze koji bi se mogli zaračunati;
 - (ii) 2.470,00 EUR (dvije tisuće četriristo sedamdeset eura) na ime naknade troškova i izdataka, uvećano za sve poreze koji bi se mogli zaračunati podnositeljici zahtjeva;
 - (b) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja plaća obična kamata na navedene iznose koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;
4. *odbija* preostali dio zahtjeva podnositeljice za pravednom naknadom.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 22. travnja 2021. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Attila Teplán
Vršitelj dužnosti zamjenika tajnika

Krzysztof Wojtyczek
Predsjednik

© 2021 Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.

Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava provjerio je točnost prijevoda, te proveo lekturu i pravnu redakciju istoga.